

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:	10 kor. — fill.	Egy évre . . .	16 kor. — fill.
Egy évre . . .	5 . . .	Fél évre . . .	8 . . .
Fél évre . . .	2 . . .	Negyed évre . . .	4 . . .
Negyed évre . . .	1 . . .	Egy órá . . .	1 . . .
Egy órá . . .	1 . . .	Egy órá . . .	1 . . .
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat basábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

Október 31.

Irta: **Illyés Endre.**

A lelki ébredés napja okt. 31, melyről kegyelettel emlékezik meg az egész protestáns világ. A Luther Márton 95 tétele oly nagy szellemi forrongást idézett elő, mely beláthatlan időkre kihatólag irányítójává lett az emberiség egy nagy részének, sőt hatása elől még azok sem zárkozhatnak el, kik azzal elentétbe helyezték és helyezik ma is magokat.

Az emberiség életére kiható ezen eseményt nem szabad pusztán egyoldalú felekezeti szempontból fogni fel, főként az emberi szellem ama megújulására kell tekintenünk abban, mely mint az elaludtak ébresztője és a tulzók helyes irányba terelője a lelkiismereti szabadság ápolása által folytonosan építőleg hat. Luther élete az öntudatra ébredt emberi szellem kinyomata, az ő fellépése és működése óta az ellenétek kohójában az a nagy tisztulási processus megy végbe, mely az ideál felé viszi az emberiséget. Ez a tisztulási processus a németek nagy költőjének, Schillernek eme mondásával jellemezhető találólag: »Das Gesetz

hat noch keinen grossen Mann gebildet, aber die Freiheit brütet Kolosse und Exträmitäten aus.«

Csakugyan úgy lett, a szorító korlátok közül kiszabadult gondolat-szabadság a vizsgálódás ereje által kolosszális nagy alakját szülte a kereszténységnek, ezzel együtt az emberiség történetének. Épen a Sturm und Drang legszomorubb korszakaiban látjuk ezt, ugyannyira, hogy affelett nem is a fájdalom, mint inkább a büszkeség érzete tölti el szívünket. Ha végig gondolunk azon az óriási irodalmon, a megújodott emberi szellem ama lüktető tevékenységén, mely a középkori egyoldalú szemlélődést, a kisszerű kérdésekkel bibelő spiczfindigkeiket váltotta fel, csak hálat adhatunk az emberi szellem fölébresztésében nyilvánult isteni bölcseségnek. Az emberi szellem itt kezdődő tevékenysége új életet öntött minden oldalulag a kereszténységbe s az egész emberiségre nézve kiapadhatlan forrása lett a haladásnak, fejlődésnek, az emberi méltóság kialakulásának. Ismételten koncedálom, hogy ez minden oldalulag folyamatban van, nem foglalom ezt le pusztán a protestantizmus számára, — de nem

kések kimondani, hogy ennek épen a Luther által fölkelített, a többi reformátorok és azoknak utódaik által ápoltt vizsgálódási szabadság a kiapadhatlan forrása.

Igy van ez közelebbről nemzetünk életében, nem így van, hanem ugyabul, mert e haza földjén a lelkiismereti és nemzeti szabadság ikertestvérekké lett k. Aki nem nagyuri, vagy elfogult felekezeti szemüvegen keresztül nézi hazánk történetét, annak el kell ösmernie ezt. Megengedem, hogy bizonyos mértékig problematikus, de sok jelenség folytán föltételezhető, hogy a török nyomása alulszabadulni törekvő nemzetünk a reformáció szabadságra ébresztő szelleme nélkül a szolgaság ásis járma felől fedezetlenül hagyta volna magát. Mi volt nemzeti nyelvünk s mivé lett a reformáció hatása alatt, mi volt a magyar irodalom és tudomány s mivé lett a reformáció tevékenységre keltő ereje által! Azok, kik egyik kezüket védelemre emelték, míg a másikkal szorgalmasan építették a magyar nyelv, irodalom, tudomány és alkotmányos szabadság templomát, a reformáció szelleméből meritették az erőnek, a kitar-

Temetőben.

(November 1.)

Alkonyodik, a nap épen lemenőben,
Én is itt bolyongok künn a temetőben,
Takargatva lágyan az ákácza lombja
Susogva borul le,
Mintha csak regélné,
Arra a virágos csöndes sirhalomra.

Hull az őszi levél, temetkezik újra,
Vajon jó így egyszer feledés a búra?
Ágáról a lombot enyészet letépi,
Csak egy marad épen,
Elmulás közt ében,
Csak a seb nem gyógyul, az itt benn a régi.

Itt a temetőben olyan csendes minden,
Csak a fájó-zivek sóhaja száll innen.
Én is leborulok a virágos sirra
Hol özvegy a buját,
Az árva panaszát,
Elzárt kincse felett annyiszor elsírta.

Vajon megérzi e áldott szived ott lenn?
Hogy hintjük virággal sirágyadat itt fenn.
Vajon megérzed e szeretted könnyét?
Bánatunk tanuja,
Ha öntözi hullva,
Buvetette ágyad mindenik göröngyét.

Bus néma hazádban oly pusztá most minden
A busongó fákon dalos madár nincsen.
De még a szél zokog hideg lomha szárnnyal.
Lelkem itt lesz veled,
Ápolgat, melenget.

Rád borulva lágyan altató dalával.

Vértessy Ida.

Őszi világ.

Oda van a szép nyár, oda, sóhajtjuk
ismét a költővel, mert az ősz hűvös szel-
lője borzongatja meg egész valónkat. A költő
gyönyörű hangulatai lepnek meg s szaval-
juk vele:

Fekszem a zöld füben hanyatt,
Rezgő nyárfá lombja alatt . . .
Felettem a madár dalol,
Kihallik a lombok alól.

Azt dalolja az a madár,
Egyszer van az életben nyár
Es ha eltöltéd a nyarat,
Csak a száraz lombja marad . . .

Csakugyan eltelt a nyár s a hervadó
ligetnek díszei hullván, érezzük, mint zörög
a levél tarlott lombjai közt . . . Sok, sok

költője van az ősznek, a legtöbbnek van
találó szava, hangulatos képe, amely érzel-
meinknek oly tökéletesen megfelel. A „kö-
dös, borongós őszi nap“ hatását érezzük s
aki az alföldi rónák lakója, az talán utána
sóhajt a költőző madárnak:

Köd borong, száll a daru
Zúgva, fenn az égen . . .

Igen, igen, itt az ősz, a virulásnak a
hervadásba való bús átmenete, az évszak-
ban épen az, a mi az emberi életben az
öregség. Hirtelen, ugyszólván észrevétlenül
köszönt be, mert tegnap még teljes pompá-
ban ragyoghatott a nyár, a tűző nap javá-
ban szikkaszthatta a természet szépségeit s
ma már érezzük azt a leirhatatlan valamit,
ami illat, hangulat, sejtelem, emlékezet és
feledés egyszerre, az ősz mélabús érzését,
mely rendszeren október havában szokott elő-
szőr jelentkezni.

Valamint a temetésnek is sajátos fény-
üzése van, úgy a természet halála se törté-
nik meg valódi pompa nélkül. A hulló fa-
levélén egészen új színárnyalatok jelentke-
nek: sárga, piros színek, amelyekkel előbb
nem találkozunk a szem; a hajnalnak és al-
konynak is másforma színe van ősszel, a
fellegek pedig oly számtalan változatban
alakulnak, halmozódnak odafön, hogy bámu-

tásnak, a lankadatlan buzgalomnak lelkét. Elfogult elleneink szeretik szemünkre vetni, hogy a reformáció a nemzeti meghasonlás azon üszke volt, melyből e hazára a szenvedés mérhellen keserősége áradt. Hát talán ma is ez az oka, hogy Ausztria szerkerébe vagyunk fogva? hiszen én úgy tudom, hogy aránylag ma is a mi népünk küldi a legtöbb függ. és 48-as képviselőt az országháza. Nincs igazuk elleneinknek, az elnyomó hatalom nem annyira a vallási egyöntetőségért, mint inkább az összbiradalmi eszméért buzgólkodott mindenha; akként járt el, mint ahogy egy tréfás német szólás mondja: „Auf den Sack schlägt man, den Esel meint man.“

Én úgy hiszem, nem tulozunk, ha okt. 31-én amaz őseinkről is emlékezünk, kik a lelkiismereti szabadság mellett, mint alkotmányunk védői örök betűkkel írták föl nevüket történelmünk lapjaira. Bocskai, Bethlen, Rákóczy azon nemzeti triász, kik első sorban mentették meg alkotmányunk, nemzeti önállóságunk már-már elvesztett ügyét. Az ő példájokból merítsünk erőt, lelkesedést a nemzetünk ügye mellett buzgólkodásra; egyházunk és hazánk szeretetében az ő példájukat követve, soha nem félhetünk, hogy miattunk veszne el a szabadság, az egyenlőség, testvériség ügye.

Ha a paraszt kipusztul.

(Az ország romlása.)

Sok ujság fordul meg naponta a kezem közt, de alig van nap, hogy árverési

lások igazán érdekes és szórakoztató foglalatosság. Sírato zenét is szólaltat az őszi mert a szél bűgő zokogása most remegteti meg sziveinket s ezt a siralmat nem hallottuk a reményteljes kikelet s a gondtalan nyár vidámságának idején.

Tudod-e, nyájas olvasóm, hogy mikor legszomorubb a természet haldoklása?

Nekem sohasem fájt oly mérhetlenül a természet haldoklása, mint mikor a mi kedves fürdőhelyünk idénye véget ért, mi pedig — ketten-hárman a föl-fölzarandokoló gyászolók közül — azokon a helyeken bolyongtunk tovább, amelyek vidámságnak voltak tanúi.

Ott hajladoznak a hatalmas platánfák, amelyek alatt harsogott a zene, sűrűen hullámoztak le és fel az összesereglett fürdővendégek.

Egy-egy terebély fa alatt talán szerető ifju pár üdögélt, kéz-kézben álmódozva édes vágyakról s biztató reményt olvasva ki a csillagokból.

Oh, hogy végigsüvölt a szél az örökök és édes emlékek színhelyén s hogy hajtja maga előtt a hulló falevelet! Szinte remegve állunk meg egy-egy lugas előtt, amely ismerte titkainkat s hűséges őrzője volt az egymásért lángoló szívek szerelmének. Mily kegyetlen végzet, hogy ennek a szentelt helynek virága is csak lehull a porba s a hideg szellő kegyetlen haraggal zilálja az egymásra hajló lombokat:

hrdetményt ne olvasnék benne. Sajátságos, a dob csaknem kizárólag kisbirtokos emberek udvarán pörög. Néhány száz korona tényleges adósságért, amelyet a költségek is növelnek, kőtyavetyére kerül több ezer korona értékű ingatlan, földönfutóvá leszen a gazdája családjával egyetemben.

Leírhatatlan az az érzés, a mi ilyenkor betölti egész valóját a tönkrement parasztnak. Az uri ember, ha a vagyona dőrra kerül, nem tud úgy kétségbe esni, mint az az együgyű, tudatlan és az őstermelésen kívül máshoz nem értő paraszt, aki nem tud mihez fogni, mert a gazdálkodás az öröklött tudománya.

Nagy lelki megrázkódtatásan megy keresztül ilyenkor a paraszt. De nemcsak a vagyonbuktól, hanem a környezetétől is. Hiszen az egyesek pusztulásában a saját sorukat látják.

Idegen kézre kerül a tanya, az a kedves hajlék, amely emberöltőkön át mindig a családé volt. A földnek minden kis rögét az ő verejték hullásuk öntözte. Ha az apa kidőlt, a fiu fogta kezébe az eke szarvát, hogy aztán ő is úgy adja tovább a fiának. Ezzel a becsületes szándékkal hagyták őreá is. Ez a természetes folyamat egyszerre megszakad. Idegen ül bele az ősi vagyonba, a régi tulajdonos pedig koldussá leszen. Ma az egyikben, holnap a másikon esik meg a szerencsétlenség.

Mi lesz a tönkrement parasztból? Napszámos, kétkézi munkás; A gazdasorból kicsöppent ember azonban sohasem tudja elfelejteni, hogy ő gazda volt valamikor. Az ő megszokott életmódját el nem tudja hagyni, a régi igényei is megmaradnak, a melyeket azonban nem tud kielégíteni. Új helyzetében is keresni, követelni fogja természetes igényeinek kielégítését és lesz belőle elkes redett, elégedetlen ember.

Az elégedetlenség és elkeseredés pedig nőttön nő, amint az természetes is. Gátat nem lehet vetni annak. Előbb csak egyes csoportok, de aztán egész néposztályok csatlakoztak a lavinaként megindult mozgalomhoz, amely úgy a társadalomra, mint az államra veszedelmes jeletet ölt,

Itt öröm és élet laknak, mert élnek a lombok.

Igy éneklí a költő s bizony a szomorúság és halál lakoznak ott, ahol a lombok nem élnek többé!

A lugas előtt csacska szökőkút esobogott volt, mintha az lett volna a szándéka, hogy locsogásával elnyomja, mások előtt hallhatatlanná tegye a szerelmes pár önfelédlt sütogetését. Ennek is vége... Nem volna kihez esvegejen, nincsen napsugár, mely megaranyozná szökdelő sugárát s nincsen tikkadt fű, fa, virág, amelyet felüdítene gyöngyöző harmatával.

Erre is néma csöndet parancsol az ős, amely után gyorsan, gyorsan bekövetkezik a dermesztő téli világ.

Mily rosszul esik néptelennek látnunk a jókedv tanyáját, mily szomorú, hogy az ablakokból nem tekintenek alá a kedves női fejcsékek, hogy nyájasan mosolyogjanak a járó kelő ismerőseikre.

Napsugár és villanyfény együtt szűnnek meg itt s még fűrgő fecskehád sem nyilal itt többé, amely különösen a fürdőzene kezdetére jelent meg nagy pontossággal, belecsiripelt a dallamokba s nem hallgatta el bíráló észrevételeit a karmester ur előtt sem.

Egy-két elkeseredett kedélyű aggastyán maradt még a fürdőben, akiknek nem elég a saját életünk őszén buslakodni, hanem bevárják, hogy hal meg a szabad természet,

mihelyt rendes szervezetei keletkeznek az elégedetlenségnek.

Nálunk még csirájában az elégedetlenség. A parasztszocializmus még nem vert oly erős gyökeret, hogy félelmissé válhatna. De ami késik, nem mulik. Ha még ma nincs, holnap már lehet, Ma még csirájában el lehetne fojtani az elégedetlenséget, ho nap azonban már a szuronyerdők ezrei sem képesek föltartóztatni.

Az állam erősségét különben sohasem a fegyveres hatalom képezte, hanem a köznép jóléte. A köznép előtt pedig a még türethető helyzet is a jólét bizonyos foka.

Végtelenül türelmes a mi népünk, fölülhaladja még a közmondásos birkatürelmet is. De ezzel a nagy erényével nem szabad visszaélni, nem szabad a népet a végtelenségig keseríteni, mert ha az évtizedek óta elfojtott keserőség kitör belőle, véráradatba fog fullasztani ártatlant és bűnöst egyaránt.

Nincs veszedelmesebb a félművelt embereknel. Kicsinyben már láttunk paraszt-lázadást is, például a torontáli Eleméren. Mint a kiehezettett fenevadak, úgy tépték szét a csendőröket. De ezek csak szörvénnyes kitérősek. Mi lesz akkor, ha az elégedetlenség országos szervezetet nyer, és egyszerre lángba borul az egész ország?

Most csönd van, de a parázs ég a hamu alatt és észrevétlen harapózik tovább. Az elégedetlenség terjed.

Miért nem vetnek hát gátat neki? Miért engedik kipusztulni a középbirtokos osztály után a parasztot is? Miért nem gondoskodnak a törvényes védelméről, amíg nem késő?

Súlyos következményei lesznek e mulasztásnak. Mert nemcsak a ruthenség és a székelység pusztul, pusztul az alföldi parasztság is. Ha egyes vidékeket meg tud menteni az állami fölsegítés, az egész országot nem fogja lábra kelteni.

Gondolnak-a arra az ország sorsának intézői, hogy mi lesz akkor, ha a paraszt-ság is elpusztul?

Szókimondó.

hogy foglal tért nyomrol-nyomra a mulás szomorú hatalma!

Fütyöl a szél, az idő már őszre jár, szebb vidékre költözik már a madár...

Ugy van, úgy, a madár költözik s a városok üdülő népe is megteszi a madárral, hogy ki a fürdőjét, ki pedig egyéb nyaralóhelyét elhagyván, siet, siet vissza a városba, ahol módjában van annyi sok szép és kellemes élvezni, hogy minden őszi borongás daczára sem „ülhet be hozzá az unalom“...

A néptelen fürdőhelyen csak mi, egyedül való öreg agglevények tartunk ki, akiknek tulajdonkép mindegy, kikelet, nyár vagy őszi honol-e körülünk, mert az őszi a lelkünk mélyén hordjuk, az őszi a mi szomorú lelkünkben lakozik s érezteti velünk borongását, gyászos sejtelmét minden időben s csak elkísér bennünket a nagy város zajos világába is.

Az lenne a dolog rendje, hogy őszi dalokat ne énekeljen más, csak mi, vén poéták, akik már jegyet váltottunk az Őszszel. Mikor fiatal költő őszi borongásait olvasgatom, mosolyra nyílnak ajkaim s irigylem az ifjat, aki talán egyetlenegy virágszál kora hervadásához már hozzáképzeli az egész lombpusztító, virághervasztó őszi világot. Oh, más az őszi, bohó dalnok te, ki nem

Az egyénileg kedves emberek.

Irta: Dr. Ujlaki Hugó.

A tisztviselői és hivatalnoki szervezet körében olykor különös dolgokat tapasztalunk. Visszaéléseket követ el egyik-másik tisztviselő és még sincs semmi baja, vagy ha van, nem oly nagy, mint a minőt megérdemelne.

A magyar büntető törvénykönyv szégyen paragrafusai alapján félelmi büntetésnél kevesebbet nem kaphat az a fiatal ember, ki betörés vagy bemászás útján lop egy pár csizmát, tyukot, még ha az erkölcsi világrend összes enyhítő körülményei mellett harcolnak is.

Ellenben a tisztviselő, ki visszaél hivatalos állásával, igen gyakran büntetlen marad, mert bizonyítékok nélkül végzi nemes működését, vagy barátai elhallgatják a bizonyítékokat.

Nincs irgalom, nincs kegyelem, ha oly ember kerül a hivatalos szervezet hatalmába, a kinek nincs összeköttetése.

Annál jobb dolguk van azoknak, kik a különböző érdekárványokat valamelyikéhez tartoznak. Ezek az egyénileg kedves emberek. Végtelenül nyájásak és tisztességtudók azok iránt, a kiktől valamit várhatnak, vagy aiktől félni van okuk, de könyörtelenek, ridegek azokkal szemben, a kikkel nincsenek valamely érintkezésben, különösen ha látják róla, hogy szegény ember.

Oh a szegény embernek szüksége van hatalmas pártfogóra, pártemberre befolyásos ügyvédre, hangadó képviselőre. Az a felfogás, hogy egy-egy befolyásos ember sok mindent kivisz, a miről más ember nem is álmodhat. A rendőrségi szobák tanútan magánya, sok hivatalszoba méltóságos csendje, a „sommás” bírák némelyike által torzképpé fejlesztett „szóbeliség és közvetlenség” a közönséget elrettenti e hivatalos uraktól.

Kifejlik bizonyos illoyalis concurrentia

beesülöd meg a szived egész nagy viruló tavaszát!

Általános, kivétel nélkül való hervadást hoz az ősz s mire megszállja a szegény szívet, az szinte csodálkozik rajta, hogy mélyében itt-ott mindiz találkozik egy-egy illat nélküli virág, mint ahogy a kertben is még késő őszig megmarad a georgina és a kizanthémum! Lassacskán ezek is elhervadnak s ha az első viráguk hullását sirattuk, ezekét már csak fájó mosolylyal bucsuzunk el. Az éppen az ősznek a bölcsesége, hogy az elmulást még fájlaljuk ugyan, de már értjük is, természetesnek találván, hogy ismét és ismét elért valami odáig, ahová elérnie kell: az elmulásig, a semmivé lételig.

Itt van az ősz! Szomorú mosolyal üdvözlöm, amint érzem jelenlétét és hallom sutogását, melylyel előkészíti a természetet az elmulásra, a halálra. Én nem is tudom, hogy mi a szomorubb: annak a sorsa, ki a tavasznak örvendett s ősszel domborul sirhalma, amikor már nincs virág, hogy kegyeletes kezek ültessék a hanton; vagy ősszel elszenderülni, hogy az első tavasz ezer meg ezer virágnak díszét borítsa sirunk halmára. Én értem a szomorú dalnokokat, kik ősszel óhajtanak sirba szállani. Egy zordon téllal kevesebbet láttak, a tavasz pedig színnel, illattal, dallal, vidítja fel nyugodalmassal siri álmukat. Mindegynekem; az ősz nem gyűlölteti meg az életet, amidőn megkedvelteti a halált. Egyszerre tanit reményre és lemondásra. Szeretem az ősz, Isten és a jobb világ közelletét érzem, amint szép csöndesen száll, száll s altató dalt dalolgat a méla természetnek!

(—)

Az emberekben az a hit támad, hogy a képviselők és egyes ügyvédek privát befolyásuk révén oly dolgokat is elérhetnek, a mit magán emberek, vagy más ügyvédek nem volnának képesek kieszközölni.

Nálunk Magyarországon nem azért van felszínen kevesebb botrányos dolog, mint más országban, mintha a tisztviselők önzetlenebbek volnának, hanem mert a közszellem gyávább és mert a corruptió oly nagy, hogy mindenki fél az igazság kimondásától, nehogy betörjék a feje.

Tisztelet a tisztviselők tetemes részének, kiket vád nem érhet. A magyar bírók csekély fizetésért, kilátástalan jövőért emberfeletti munkát végeznek, véres veretékükön az állam uzsoráskodik, emberileg lehető kifogástalan pártatlansággal végzik dolgaikat. Nem tagadhatja azonban senki, hogy nem minden tisztviselő képes jó híret érintetlen megővni.

Azok, kik ez emberek „egyéni kedveségét” élvezik, nem fognak nekem igazat adni, de a kik nem oly gyávák, hogy meggyőződésüket elpalástolják, vagy a kik nem oly gonoszok, hogy érdekből az arra nem méltót pártfogásukba vegyék, — egy véleményen leszek velem.

Kor és jellemrajzok.

(Dióhéjban.)

„A szemét” fogalmával Hajdúvármegye tisztviselői nem voltak tisztában. — Ők azt hitték, hogy „A szemét” a német „Miest-Vieh” vel egy fogalom. Azt hitték, hogy „A szemét” valamely élőlényt jelentene a köz igazgatás fényes csarnokában. De Janossy Zoltán felvilágosította a korlátoltabb felfogású skeptikusokat és ma már tisztába van vele mindenki, hogy „A szemét” nem annyira személyeket, mint személyek által elkövetni megszokott dolgokat és pedig hazafiatlan komisz dolgokat jelent. . . . Az lenne azonban a legkomiszabb dolog, ha a „Doge palotából” ezután sem lenne kiséperve „A szemét.”

Szell Kálmán — egy hosszú — trónbeszédet olvastatott fel a királylyal. — E beszédhez Szell Kálmán a rég kipróbált „Nesze semmi fogd meg jól”-féle frázisokat férczelte össze, — melyben természetesen dolog, hogy sem önálló magyar nemzet hadseregéről, sem önálló vámtérületről, sem önálló külképviseletről nem volt egy szó sem. Ezt ugylátszik nem akarják bevenni a bécsi gyomrok.

Pedig jó lenne lassankint megszivelní ezeket a dolgokat, — mert ezt előbb utóbb megkell emészteni a bécsi gyomroknak — ha mindjárt tifusz nyavajába esnek is tőle.

Lassanként Debreczen városa önálló királysággá szervezkedik. A trónbirtokos a Simonffy család lesz, a mely családnak elévülhetetlen érdemei vannak — mely Debreczent épenugy boldoggá tette, mint az Isten Ádámot és Évát a paradicsomkertben. A felféleséges Simonffy tirannus is száműzte Debreczen városát — pótdókkal — a jólét paradicsomából, az inség és a nyomor sivatag pusztájába.

A követválasztási zavargók sokaságával tömve van a rendőri és ügyészi fogház. Hetek óta ott kinezak és gyöttrik a szerencsétleneket, — pedig legtöbben Debreczen városban laknak, — sőt nagyon so-

kan tisztességes polgár és iparos családhoz tartoznak. Esszerint sem attól hogy elszöknek, sem attól hogy a vizsgálat sikerét meghusitják és így a büntető igazságszolgáltatás érdekeit megrövidítik félre nem lehet. — Miért hát ez a Drakói szigor . . . ? — Hja! itt sok minden megtörténhetik Debreczenben, anélkül hogy tudná valaki azt is — hogy — Miért?!

A debreczeni ügyvédi kamara december hó 1. napjára tisztújító közgyűlést hívott össze. E tisztújító gyűlés azonban arról lesz nevezetes, hogy tisztviselőket nem is választhat — mert ebbeli joga már el van temetve. A jog eltemetés pedig úgy történt, hogy a kamara területén lakó chor-ügyvédek-től szavazó nyilatkozatot szedett össze a kamarai elnökség. A régi tisztviselők egytől-egyig mind meg vannak már választva azon bekasszált voksokkal, amelyek írott nyilatkozatok alakjában a kamarai tagok számára felénél több szavazatot tesznek ki.

A régi tisztviselők mindannyian jelölék önmagukat, egyetlen egynek kivételével a kit büntetésből (mert magát nem jelölte) száműzték a tisztviselői illusztris testületéből.

Ilyen dicső eljárás történhetik a jelenlegi ügyvédi rendtartás szellemében

Van e, a ki vissza tudná fojtani nevetését, ha kezébe veszi a meghívót, melylyel a debreczeni ügyvédi kamara elnöksége tisztújító közgyűlést hív össze.

„Publicista.”

NAPI HIREK.

Tisza Kálmán és Degenfeld főispán.

A két sógorról a Budapesti Hirlap írja ezen politikai pikantiát: A főrendiház mai ülésén felolvasták Degenfeld József grófnak levelét, a melyben bejelenti, hogy ezután a cenzus alapján óhajt bent ülni a főrendiházban: tehát lemond arról, hogy ev. ref. egyházi főgondnoki minőségében legyen tagja a főrendiháznak. Ez a levél mozgalmat a kegyelmes és méltóságos urak közt csak kis mértékben keltett, valószínűleg, mert csak kevesen sejtették meg: mi rejlik mögötte. Mi azt hisszük, ennek a jelentősége az, hogy Tisza Kálmán nem vállal többé képviselői megbízást, a mit így mondhatnánk: nem kap többé mandátumot; tehát a főrendiház törvényhozói azilumába vonul vissza. Mivel pedig nem kívánja terhelni Szell Kálmánt azzal, hogy általa előterjesztés tétessen főrendiházi taggá való kinevezése iránt: rokona és főgondnoktársa csinál neki helyet a főrendiházban, a hol, mint a legöregebb ev. ref. főgondnok, törvény szerint helyet foglalhat.

A reformáció és a gályarabok emlékünnepe.

A reformáció emlékünnepe ma ülték meg Debreczenben. A debreczeni ev. ref. főiskola rendezte az emlékünnepelet. A nagytemplomban ment végbe az ünnepély, hol előkelő és nagy közönség volt jelen. Ott láttuk Kiss Áron püspököt lelkészi karral, a város képviselőit Simonffy Imre polgármestert. Komlóssy Arthur főjegyzőt, az aka-

démia s a főiskola tanári karát, az ifjúságot és nagy közönséget. Délelőtt 10 órakor a 37. dicséret első versének elénekülésével kezdődött az ünnepi istentisztelet. Ezután gyülekezeti közénekül a XLVI. Zsoltár 1. versét énekelték. A főiskolai énekkar Palmer „reformáció emlékére“ elhangzott magasztos ének eléneklése után dr. Erdős Lajos theologiai akadémiai tanár tartott magas szárnyalású, mély hatást keltő imádságot, melynek elvégzése után a főiskolai énekkar Luther énekét adta elő. Ezt követően Csiky Lajos theol. tanár tartott egyházi beszédet. A tanítóképzői énekkar éneke követte Csiky szép beszédét. „Atyánk előtted“ ez éneket énekelték. Az ének emelkedett szép szövegét S. Szabó József tanár írta, dallamát pedig P. Nagy Zoltán zenetanár szerzte. A gyönyörű alkalmi zenedarab nagytetszést keltett és bizonyítékát szolgáltatva Nagy Zoltán kiváló zenei és teremtő tehetségének. A magasztos ünnepély a 170 dicséret 10. ik versének elénekülésével ért véget. A agytemplomban véget ért istentisztelet után az egybegyűltek az emlékkertbe mentek, hol a gályarabok emlékére felállított emlékoszlopnál a főiskolai hittanszaki Önképző Társulat a gályarabok emlékére rendezett emlékünnepelet. A kegyeletes ünnepélyt a főiskolai énekkar nyitotta meg, Mácsai Sándor átiratában a XLVI. zsoltárt énekelték el, mely után Simon Imre IV. év. theologus lelkes szép beszédében emlékezett meg a vértanui halált szenvedett gályarabokról. Baja Mihály II éves theologus „A gályarabok emlékezete“ ez. ezalkalomra írott szép ódáját szavalta. A tetszéssel találkozott szavalás után — az ev. ref. felsőbb leányiskola növendékei koszorút helyeztek a gályarabok szobrára. A főiskolai énekkar éneke hangzott fel újból, mely után Harsányi Pál IV. éves theologus tartott emlékbeszédet. Tóth Gyula „október 31“ ez. költeményét szavalta el Kineses László I éves theologus, mely után a közönség ajkáról felhangzott a magasztos ének a XC. zsoltár, s ezzel az ünnepély befejezést nyert s a közönség szétszórt a lélekemelő magasztos aktustól.

A debreczeni függetlenségi kör jubileuma.

A függetlenségi kör jubiláris ünnepélyt rendező bizottság a kör gyűléstermében tegnap este tartott értekezletén véglegesen megállapította az ünnepély sorrendjét és módzatait. Az ünnepély november hó 17-én tartatik meg a „Korona“ vendéglő dísztermeiben. Délelőtt 1/2 11 órakor jubiláris díszközgyűlés lesz, melynek programját később fogjuk nyilvánosságra hozni. Este pontban 6 órakor díszvacsera és fél 9 órakor tanczvigálm. Az ünnepély tehát egész napot vesz igénybe. Legillusztrisabb részét az ünnepélynek a zászlófelavatás és az e körűl végbemenő ünnepélyes aktusok fogják képezni. Ha csak rendkívüli akadály vissza nem tartja, — az ünnepélyen maga Kossuth Ferencz, pártunk nagy nevű vezére, ki a debreczeni függetlenségi körnek is diszelnöke, meg fog jelenni.

Az ünnepélyre ugy a debreczeni, valamint a vidéki szabad szellemű és független irányu Egyesületek, Testületek és Körök is meghívotnak.

E szerint a függetlenségi kör jubiláris

ünnepélyére a kör tekintélyéhez és erkölcsi fényéhez minden tekintetben méltóan tartatik meg. Előre elmondhatjuk tehát róla, hogy: „Ujra lesz egy ünnep a világon.“

Molnár László a Nemzeti Színházban.

Az igaz tehetségnek, a kipróbált művészi érdemnek elismerését jelenti ez a hír. Boóthy László, a Nemzeti Színház igazgatója a jövő évi január hó 1-től szerződletni fogja Molnár Lászlót, a kolozsvári Nemzeti Színház tragikusát.

Soproni veszedelem.

A Hazánk írja ezt a részben debreczeni hírt: — Érdekes értesülésünk van arról, hogy rendelték meg a vas megyei hamis elektromos részvényeket. A múlt év november havában ugyanis a soproni Pannónia szálló dísztermében ülésezett a soproni világitási és erőátviteli részvénytársaság. Az ülés zártával gróf Batthyány Lajos Schladerer Alfréd alelnök társaságában távozott el a Pannoniából. E pillanatban Schladerer megpillantotta az üzlete ajtajában álló Romwalter könyvnyomdász. Azonnal elbucszott a gróftól és Romwalterhez belépe, rögtön megrendelte a hamis részvényeket, hogy a gróftól látva, a nyomdászban gyanu ne keletkezzék a nyomtatandó kötvényeket illetőleg. E részben Schladerer azzal tetézte meg övatosságát, hogy Pottyondy Ferenczet, a soproni elektromos közuti vasut üzletvezetőjét küldte el Romwalterhez s megkérdezte általa, hogy mi történik már a megrendelt kötvényekkel? Ha Pottyondy említést tesz az igazgatók valamelyikének erről a misszióról: a vakmerő hamisítás rögtön kiderült volna, s már egy év előtt bekövetkezett volna a soproni építő és földhitelbank katasztrófája. Am a sors ugy akarta, hogy az igazgatóság tagjai közül akkortájt senki sem járt Sopronban, Pottyondy pedig semmi feltűnőt sem talált abban, hogy Schladerer, aki a helyi villamos vállalatoknál mint alelnök működött, őt egy társulati ügyben valamivel megbizza. Egy szombathelyi cégnél a V. E. M. R. hamisított elsőbbségi kötvényeiből 50 db. van elhelyezve, mit a bukott építőbank egy tartozásának fedezése céljából lombardirozott. Az illető cég a hamisítványokat a soproni kir. törvényszékhez szolgáltatja be s miután azokat maga az intézet helyezte el nála, még pedig Lenk féle üzlet lebonyolítására, a károsodás összegét a Lenk-féle tömeg gondnoknál fogja elhelyezni. — Megemlítjük továbbá, hogy sem a banknak, sem a Lenk-cégnek a bukása, nem érinti különösebben a győri piacot. Debreczenből jelentik nekünk: Budapesti lapok azt a hírt közölték, hogy Szlávik főhadnagy, a ki férje a Schladerer Alfréd egyetlen leányának, el fog a feleségetől válni. A főhadnagy ezen ügyben levelet intézett Pottyondy Ferenczhez a soproni elektromos vasut üzletvezetőjéhez, miben értesíti, hogy esze ágában sincsen feleségetől elválni, ellenben minden oly értéket, mely Schladerertől való, a csödtömeg rendelkezésére fog bocsátani. Arra is felkérte Pottyondy, hogy puhatolná ki, miszerint az ő tisztí óvadéka, melyet Schladerer deponált: milyen forrásból származik? Pottyondy azután kiderítette, hogy a főhadnagy óvadéka Schladerernek egy esedékesé vált és kifizetett 40.000 koronás biztosítási kötvényéből veszi eredetét, tehát ezen összeg semmi összefüggésben sincs a banknál folytatott üzelmekkel. Szlávikék boldogságát tehát szerencsére nem dulja föl a soproni katasztrófa.

Megfelelbeztet közgyűlési határozat.

Az autonóm izr. hitközség iskolaszéke iskolát alapított s a várostól anyagi támogatást kért. A városi közgyűlés e hóban tartott ülésén az ujonnan létesített iskolának 400 korona évi segélyt szavazott meg. Az autonóm izr. hitközség elnöksége a közgyűlésnek azt a határozatát megfelelbezte. A felelbeztet ma d. e. adták be Simonffy Imre polgármesterhez. A felelbeztet sérelmesnek s jogtalanoknak tartják ezt a határozatot a közgyűlésnek ama határozatával szemben, melylyel a statusquo izr. elemi iskolának 4000 korona készpénz és 1040 korona értékű fadeputát segélyt ad évenként.

Egy magyar ezredes.

Báró Karg János, a nagyváradi 7-ik gyalogezred új parancsnoka a napokban vette át az ezred parancsnokságát. Érdekes, hogy a tiroli születésű ezredparancsnok tisztán beszél magyarul és magyar embernek tartja magát.

Egyházi gyűlés.

A debreczeni ev. ref. egyház árvagyügyi bizottsága november hó 1-én délután 4 órakor az egyház tanácstermében gyűlést tart.

Fizessen a város.

Három érdekes beadvány érkezett a tanácshoz, érdekes utószó a választásnap zavargásokból támadt rombolásokhoz. Az egyiket a Geréby Fülöp utódai cég, a másikat Katz Hermann kereskedő, a harmadikat Tóth Béla gyógyszerész nyújtotta be. A kérvényben elmondják, hogy a városnak, mint erkölcsi testületnek első sorban kötelessége a rendőrség útján is a lakosság élet és vagyon biztonságára felelőrködni. Ezt a kötelességet a rendőrség nem teljesítette. A polgárok vagyona ellen intézett támadást meggátolni nem tudta, a szenvedett károkért tehát feleljen s fizessen a város. — A Geréby Fülöp utódai cég 1690 koronát, Katz Herman 570 koronát és Tóth Béla gyógyszerész 690 koronát követel a városon...

Ez a három beadvány a legsúlyosabb ítélet a rendőrség felett. A polgárság maga vádolja a fejnélküli testületet, mely egyes részeiben lehet kielégítő, de egészében, vezetésében képtelen.

Most tehát aztán fizessen a város! A kérvényezők ugyanis készek a bíróság előtt is beperelni a várost. Ennyire jutottunk a Dégenfeld József gróf főispánsága és a Simonffy Imre polgármestersége alatt a híres Debreczenben.

Kitüntetett 48-as honvédek.

A miniszterelnökség a kolozsvári honvédegylet tagjai közül a következőknek utalta ki 48—49-ben teljesített szolgálatuk elismeréséül a nyugdíjat:

Szász Gerő hadnagynak 504 korona.
Friedl Mátyas főhadnagynak 552 korona.

Psikál Máté 90 éves századosnak 624 korona.

Borsody József közvitéznek 72 kor.
Szucsáky Imre tüzmesternek 144 korona.

Kisfaludy József közvitéznek 72 koronát.

Tamási József tizedesnek 96 kor.

Böckel Károly tizedesnek 96 kor.

Czakó József tizedesnek 96 kor.

E kilencz honvéd közül többnek nyugdíjaztatása érdekében az ereklyemuseum tett kezdeményező lépéseket és gyakorolt befolyást.

A honvédek hálájával és köszönetével találkozok az a buzgalom és lelkes jóindulat, amelyet a kolozsv. polgárm. hivatal főleg annak agilis humanus érzésű és igazán lelkes titkára dr. Nemes Ferencz kifejt, a ki minden honvéd ügyet azonnal ellát és ezzel lehetővé teszi hogy e megérdemelt elismeréshez hamarabb hozzá juthassanak a nagy idők öreg katonái. A nyugdíjat nov. elsőtől tették a honvédeknek folyóvá.

Ugyancsak a mai nap érkezett Kolozsvármegyéhez a leirat, mely szerint a h a d i é r e m e l kitüntetett K. Horváth Ignác alezredes részére, eddigi 816 korona nyugdíja 2632 koronára emeltetik, Czetz János Braziliában élő tabornok részére pedig az ereklyemuseum előterjesztése folytán 4000 korona nyugdíja a kolozsvári adóhivatalnál tételettel folyóvá.

Az Alsó-Nyirvidéki Vízlecsapoló Társulat közgyűlése.

Az Alsó-Nyirvidéki vízlecsapoló társulat 1901. évi nov. hó 8-ik napján délelőtt 9 órakor, Debreczenben a városháza nagy tanácstermében évi rendes közgyűlést tart. Targysorozat: A közgyűlés határozatképességének megállapítása és a jegyzőkönyv hitelesítésére két társulati tag megválasztása. 2. Szavazatra jogosultak és szavazataiknak megállapítása. 3. Az elmúlt évről szóló jelentés bemutatása. 4. Számvizsgáló bizottság jelentése. 5. Költségvetés és a foganatba veendő munkálatok megállapítása 1902. évre. 7. A társulathoz beérkezett leiratok, beadványok és kérvények elintézése. 8. A választmányhoz bejelentett indítványok. 9. Egy választmányi tag választása, melyre a szavazattal bíró társulati tag urakat meghívom. Gróf Szapáry György s. k. társulati elnök.

Tanítók Háza szappanja.

A hazai tanítók összetartása és fillérei alapította meg az E ö t v ö s alapot, melynek áldásait a lefolyt 25 év alatt sok ezer tanító család élvezte. Az E ö t v ö s alap nemes intézményei közé tartozik többek között a Budapesten lévő F e r e n c z J ó z s e f T a n i t ó k H á z a, vagyis azon internatus, a melyben szegény vidéki tanítók jóviseletű, szorgalmas és tehetséges gyermekei magasabb tanulmányaik végzése céljából felvételt, teljes ingyenes ellátást nyernek. Ezen intézet évi kiadásait az ország tanitóságának kell fedezni. A tanitóság el is követ mindent, hogy ezen reájuk és gyermekeikre nézve szerencsés intézményt fenntartsák s lassan-lassan előbbre vigyék. Am teljeseen magukra hagyva ezt alig tehetnék. A T a n i t ó k H á z á r a n e m s o k á r a H á z a i r a, mert Kolozsvárt már a jövő év tavaszán szintén épülni fog a gyufán kívül mely a kezdet első néhány hónapjaiban 2200 koronát jövedelmezett a tanitóság jó-tékony céljaira, most már egy újabb iparcikk is jövedelmez: a T a n i t ó k H á z a s z a p p a n j a. A forgalomba kerülő szappan házi mosó szinszappan a legfinomabb minőségben s mégis jutányos áron. Felkérjük ennél fogva városunk tisztelt kereskedőit első sorban, hogy sziveskedjenek ezen kitünő

szappanból megrendelést tenni és azt késlelteteni tartani. Felhívjuk továbbá a tanfőfiakat, tanúgy barátokat, szülőket és a nagy közönséget, kegyeskedjenek házi használatra a T a n i t ó k H á z a s z a p p a n j á t vásárolni s ha a fentebbi felhívást a nagy-közönség figyelembe veszi, azokkal tesz jót, akik gyermekeik nevelésének áldozzák fel egész életüket. Ezzel közvetve mindenki hozzájárulhat krajczárjaival és anyagi áldozat nélkül a tanítók amugy is általános ismert mostoha helyzetének javulásához, a mi különben is a magyar kulturát fejlesztő előbbre.

Ketonai előléptetések.

A novemberi csillaghullás a debreczeni helyőrség tisztjei közül is soknak örömet szerzett. A 3. honvéd gyalogezrednél kinevezettek: Kádár József százados őrnaggyá, Péter Lajos és Szakmáry Elemér II. o. századosok I. osztályú századosokká, Varga Károly, Borbély Ferencz, Laurencsics Ferencz főhadnagyok II. o. századosokká, Nyíri László, Kovács Barnabás, Tomcsányi Gábor és Novotny Rezső tiszthelyettesek hadnagyokká. A 2. honvédhuszareduél Kubinyi György II. o. százados I. o. századosná, Kallivoda Ede főhadnagy II. o. századosná, Buzás Elek hadnagy főhadnaggyá lépett elő A 39. gy. ezrednél Spanyolik Emil százados őrnaggyá áthelyezve a 69. gy. e.-hez, Herskovitz Izrael százados őrnaggyá, áthelyezve a 68. gy. e. hez nevezett ki. A tartalékban előléptek — S z e n e s Zsigmond dr. és Strelinger Viktor dr. tartalékos segédorvosokká, Keresztfalvy Géza és Vajda Miklós tiszthelyettesek a 3. h. gy. e.-nél hadnagyokká és a 2. h. huszár e. Szunyogh Albert tiszthelyettes hadnaggyá.

Egy debreczeni presbiter halála.

A debreczeni egyháztanács házára ismét kitűzték a gyászlobogót. A debreczeni polgárság és református egyház egy régi buzgó tagjának és a függetlenségi párt tántorithatatlan bajnokának az elhunytát jelenti ez a zászló. A parthiarchális kort ért Kerekgyártó Bálint debreczeni polgár hunyt el 81-dik életévében. Elhunyt derék öreg polgártársunk a debreczeni református egyháznak is buzgó presbiter volt, temetése nov. elsején, délután két órakor a Vigkedvű Mihály-utczai 28. számú háztól lesz. Elhunyt érdemes polgártársunk, a nagydők tanujának a temetésére a rokonságot, a jó barátokat ezuton is meghívja az elhunyt szomorodott szívű banatos özvegye és egyetlen leánya.

Fényirda megnyitás.

A Piacz-utca 41. számú házban levő fényirdát Stegmüller Árpád megvette újonnan felszerelte és „Lovag Chyilinszki György fényirda” törvényszékieleg bejegyzett cég alatt saját számlájára folytatja. A felvételeket és egyéb fényképezés teendőket ezental is Chyilinszky György ur fogja végezni ismert szakértelmével.

Felülfizetések.

Beküldetett: A „Debreczeni Munkás Dalegylet” 1901 október 26-án tartott dalestélyén a következő urnők és urak fizettek felül: Takács Józsefné 10 korona, Szathmáry Ferencz, Schaf János, Ullmann Károly, Csapó Ferencz önkéntes 2—2 koronát, Bátor hory Sándor 1 korona, Krausz Lajos 40 fill. összesen 19 kor. 40 fill. Fogndják nevezettek ez uton is az egylet hálás köszönetét.

A keztyű vásárló közönség

figyelmét felhívjuk arra a kedvező alkalomra, hogy Nagy András keztyűs Kistemplom bazár már november elsejétől kezdve keztyűit gyárilag készített s így a keztyűk a legfinomabb minőségben bámulatos olcsó árban szerezhetők be. Így a három gombos női keztyű 1 frt 15 kr. A két gombos női keztyű 1 frt. 10 kr. Egy férfi keztyű 1 frt. 10 kr. Kecskebőr tűzött férfi keztyű 1 frt. 30 kr. Továbbá mindenféle téli bélelt keztyűk is a legolcsóbb áron szerezhetők be.

TÁVIRATOK.

A függetlenségi-párt értekezlete.

Budapest, okt. 31.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

A Kossuth-párt Kossuth Ferencz elnöke alatt népes értekezletet tartott. Apponyi Albert ellen Komjáthy Bélát jelölték a korelnökségre. Alelnököknek Barabás Bélát és Tóth János, jegyzőnek Illyés Bálintot. Az egyes bizottságokba a Debreczen vidéki és hajdusági követek közül következő ösmerőseink jelöltettek: A pénzügyi bizottságba Thaly Kálmán, az igazságügyi bizottságba Bakonyi Samu, a földmívelésügyi bizottságba Pap Elek, Rigó Ferencz és Marjay Péter, a közigazgatási bizottságba Mezőssy Béla, Benedek János, a könyvtári bizottságba Rákosi Viktor, a kérvényi bizottsága Kovács Gyula, a mentelmi bizottságba Pap Zoltán jelöltettek.

A képviselőház új elnöke.

A „Debreczen” eredeti távirata.

Budapest, 1901. október 31.

A képviselőház mai ülésén választották meg a Ház tisztviselő karát. A Ház elnökének Apponyi Albert grótot választották meg.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtökön, október hó 31-én, bérlet 27-ik szám „C” — A bor. Falusi történet 3 felvonásban.

Pénteken, november hó 1-én, bérlet 28 ik szám „A” — Elektra. Tragédia 5 felvonásban Irtá: Sophokles. Fordította Csiky Gergely.

Szombaton, november hó 2-án, bérlet 29 ik szám „B” — A furcsa háboru. Operette 3 felvonásban. Zenéjét irtá: Strauss János.

A vizözön.

Tegnap este B. bérletben, úgy szólván a bérlet közönség előtt folyt le a czimben említett bohózat; a földszinti üres helyekért azonban némileg kárpótolta a színházi pénztárt a zsufolt karzat. Az előadás nagyon gyenge volt, kivált az első képekben. Mintha sensmi kedvők sem lett volna a szereplőknek a szerepükhöz, szinte látszott, hogy

szeretnének tőle mennél előbb megszabadulni. Dicséretes kivételt e tekintetben Sziklay és Szabó Irma tettek, — a kik most is igyekeztek életet önteni előadásukba. — A többiek, mintha nem értették volna jól magukat szerepükben. A sugó hatalmasan működött, úgy hogy a jobb hallásúak kétszer hallhatták a szöveget. Természetes, hogy az ásitózásnak lett az előidézője, a mit még növelt a 20—25 percre terjedő egy-egy felvonásköz. A hosszú felvonásközöket azonban megbocsátotta a közönség, mert a diszletek egészen kifogástalanok voltak. — A bizarr alagondolatu bohózatnak hatása a hanyagság és átmenet érzés következtében egyenesen sértő volt. A Csepreghy lelkének kétségbeesett de mégis magasztos kacagása közönséges orfeumi komédiázással süllyedt a nemtörődömség vagy nem érzés miatt. Mintha csak a Nagydai cigányokat gyermekek mulattatására olvasná fel valaki, aki abban csak a durva komikumot látja, de az az alatt rejlő tiszteletre méltó, megillető nagy fájdalom észrevezésére nem volna képes. Hosszu beszéd helyett röviden csak ennyit kívánok összegezésként mondani: minden előadásra egyenlő gondoskészületet színtársulatunk kívánunk színházunk vezetőjétől. Az előirányzott, elhanyagolt előadások nagyon sokat ártnak éppen magának a színháznak. A.

A színhazi irodából vettük ezen értesítéseket:

Zaza.

Szintársulatunk legközelebbi ujdonsága, a nyár folyamán a budai színikörben nagy sikert aratott Zaza lesz. A szerző a festett világból merítette tárgyát s az első felvonásban mesteri tollal jellemzi a kuliszak és öltözők falai közt folyó életet, annak örömeit, keserűségét és az ott folyó intrikát. A hatásos jelenetekben gazdag színű főszereplője Zaza, egy orfeumi énekesnőből magát a színpad ünnepelt primadonnájává felküzdő színésznő, a kit nálunk Fáy Flóra fog játszani. E szerep bőalkalmat nyújt arra, hogy a művésznő széptelenségét a közönség előtt érvényre juttassa. A darab, melyhez Gyöngyössy Viktor új diszleteket is festett, fényes kiállításban a jövőhéten Pénteken kerül színre.

Gyurkovics lányok.

Herczegh Ferencz kedves vigjátéka a Gyurkovics lányok sok estén át szórakoztatta már a debreczeni közönséget, most újból színre kerül Vasárnap, még pedig ez alkalommal delutáni előadásban. A főszerepek kevés kivételével nagyobbára a régi ki-prébált erők Fáy Flóra, Szabó Irma, Kiss Irén, Komjáthyiné, Tanay, Ordy stb. kezei közt vannak.

San Toy.

A jövő hét végére, Vasárnap estére tüzte ki az igazgatóság az idény szenzációs ujdonságát. A Gésák és Görögabszolda szerencsés kezű szerzőjének legújabb művét a San—Toy-t. Az angol operettekhez híven a darab sikere érdekében sikra szállanak az énekművészettel a táncz rymusban mozgó női lábaeskák, a zene és a műszaki személyzet is. Mert az operett ügyesen szőtt meséje tisztán arravaló, hogy kedves keretül szolgáljon a sok es szédületes tánczhoz, diszes felvonulásokhoz, szindus csoportozatokhoz és tablókhoz. Mozgósítja a rendezőt, ballett és diszletmestereket, világosított és gépész stb. tudásuk és ügyességük kifejtésében. Az igazgatóság áldozatkészsége pazar fényel állítatja ki a darabot, amelyhez új jelmezeket és diszleteket készített. Érdekes látványt fog nyújtani a kínai város, melynek

festésével már teljesen elkészült Gyöngyössy Viktor festő. A fényesnek ígérkező est elé érdeklődéssel nézünk.

Levél az ébredő országból.

(Milyen a székely?)

Itt hallottam az Olt melletti városkában, hol éppen olyan erős és hatalmas a nemzeti érzés, mint magok azok a fenyesborította erdők, melyek körülöttünk vannak. Hol karsuak és magasak a leányok, hatalmas válluak a férfiak, Hol nem regény az élet, hanem a komoly és erős, de becsületes munka sirig való folytatása. Itt hallottam én ezt a történetet, elmondom úgy, ahogy hallottam.

Mikor a negyvennyolcas idők utolsó puska lövése is eldörrent s reá engedte a felső hatalom hóhérait mind a két hazára, természetesen, hogy Gábor Áron nemzetét sem kimélte, ki száz csatában rohanva menekült a székely fiúk aczéla elől. S a székely nép fáradt, nagyon fáradt volt. Sokat szenvedett ám a testvér nemzet is. Minden kiömlött cseppnyi vér egy apát, egy férjet, egy gyermeket jelentett itt is, ott is, De mikor itt anélkül is olyan rettenetes kevesen voltak. Nagyon tud a székely szeretni, nagyon örülni, nagyon keseregni s végtelenül gyűlölni. Szeret mentek a hegyeink közé a hóhérok. Ezt megtették megyefőnöknek, azt zsandár-kapitánynak, ezt ilyen, azt olyan egyenruhás bakónak.

A székely nép hallgatott. Énekszó nem csendült meg a mezőn, pohárcsengés nem hallatszott ki egy házból sem. Ugy lefagyott a mosolygás a székely ember arcáról, hogy ugyan várhatta volna ám a hatalmas főnök ur míg barátságosan néz reá egy székely testvér. Amerre nézett, egy kétségbeesetten gyűlött ellenséget látott, mely csak azt várja, hogy mikor szólal meg újra a hegyek körül a harezsi riadó. Lefejezhetette volna a hatalom az egész megyét, vérét vehette volna egész nemzedéknek, talán egész fajunkat kiüríthatta volna — de árulót, zászló és hitehagyott émbert innét nem kapott. S jaj lett volna az arulónak, egy nemzet villámlo haragja sújtotta volna le. Feljegyzések mutatják, hogy még lakodalmaikat sem ültek ezekben az években. Egy alkalom volt, hogy összegyűlt férfi és nő, hol ének zengett — a temetés. A halál nagyobb ur a gyűlöletnél is, akire meg volt írva — annak meg kellett halni. Bánat, fájdalom siettetette is ezt sokaknál. Nos, a hatalom, ha máskor nem tudta ezt megtenni, ilyenkor próbálta gyalázni a népet. Ha nem tudta fájdalmát kicsufolni sehoh, eljött ide, hogy megtegye ezt.

Valami nagy halotja volt a városnak. A nagy időkből való ember. Utolsó útjára kísérni, eljöttek messze falvakból, messze városoktól is. Fél megye ott volt a temetésen. Néma, hangtalan tömeg. A német tiszték, ha másért nem is, de eljöttek, mert nagy hire volt a székely asszony, leány szépségének messze földön. A temetésen pedig ott voltak ezek is.

Rendben ment a dolog egy darabig, mert a székely nem kötődő természetű ember, Sokat elnéz, sokat nem ért meg, amit nem akar Ott lehetek a német tiszt urak, akár ott sem lettek volna. Senki oda sem nézett. Hallgatott mindenki, már azért is, mert a német előtt nem lehet sem jót, sem rosszat beszélni.

De szerencsétlenségre eljött oda a hatalmas megyefőnök öcsöce is, szintén német lovas tiszt. Nagyon a fejében lehetett a megáldott dicsőség, mert mint győztes hadvezér, úgy beszélgetett az emberek fejéi

fölött. A székely csak nézte kalap alól s ümmögött hozzá.

Jöttél volna csak két éve, de a mezőn! Hanem egyszerre a fiatal tiszt ezzel nem érte be s kezdte a leányzót s asszonyokat nézegetni. Ez pedig már a székelynek gyenge oldala. Idegen ember az ő asszonyát, leányát ne nézegesse, mert abból gyorsan jön a baj. De a tiszt csak nézgette, s hogy, hogy nem, odaszólt a többi tisztékhez valamit. Olyan valamit, hogy a székely leány szeretőnek való. Mint hogy ha a villám lángja csapna egy olajtengerbe, úgy zudult a székelyek fejébe a vér. Csak a temetés gátolta, hogy szét nem tépték azt az embert. De zugás támadt. A tiszt gögősen kardjára tette kezét s végig nézte a tömeget.

Ebben a pillanatban elébe lépett egy székely öles férfi. A homlokán lüktetett a vér:

— Tudja az ur! Tudja az ur, hogy az ur meg minállunk, minálunk kutyának sem volna jó!

A tiszt kardot akart rántani. De a székely egy lépéssel közelebb lépett,

— Ha most megmozdul az ur, hát én megfojtom, mint egy ebet, mint ahogy az urat megis kellens! Holnap majd lesz nekem is kardom!

S volt is neki másnap kardja. Mert verekedés lett belüle. A tiszt becsületet nem lehet a székely bebörtönözésével lemosni, ha piszkos lett.

A párbaj gyors lefolyású volt. — Nagyon gyors. Felállottak, egy katonatiszt vezényelt. A kardok összeértek, megzördültek. A székely kétőt csapott.

Egy a kardot érte, a másik a tiszt fejét. A kard eltört. A tiszt feje ketté hasadt. De megmaradt éppen a székely becsület, melyet a hóhér munkája sem tudott meg gyalázni. S mely ép fog maradni, míg ez a nép él a hegyei közt.

Nos, ilyen a székely!

K. Simó Ferencz.

A kapitányi szobából.

(Próba ordítás.)

Javában mérik már az ujbort a koresmákban s nagyon is nagy a keletje. A rendőröknek, éjszakának idején sok dolguk akad, mert az ujbort alaposan működik s kurjongató, daloló alakok csoportja veri fel az éjszaka csendjét. Egy kis kurta koresmában a napokban alaposan beszélt egy mesterlegény s mikor hazafelé bandukoltak, összekülömböztek egy rendőrrel. A rendőr persze fölírta a delikvensnek nevét, lakását s másnap, mikor a kapitánynok leadta a raportot, elmondja:

— Jelentem alásan a kapitány urnak, hogy nem történt az éjszaka semmi csak a a -utezai pálinkás depóbul gyütt ki élfeltájon négy vendég, oszt óbégattak szörnyen, mint négy számar. Se aztán mondok feléjük:

Lassabban hékások, mert följelentenek a kapitány urnak! Erre a négy vendég elhallgatott, de az egyik visszafordul s antul jobban elordítja magát:

— Füttyülök a kapitány urra!

De e még nem volt elég, hanem tor-kaszakadtából hozzákezdett, hogy rózsabokorba gyűttem a világra.

A kapitány meghallgatva a raportot, nyomban intézkedett, hogy a négy vendég beidéztesék s kérdőre vonassék csendháborításért. A beidézett legények közül azonban egyik sem akarta beismerni, hogy ő ordi-

tott volna. A kapitány megkérdezte a rendőrtől.

— Milyen volt az ordító hangja?

A rendőr egyet-kettőt köhintett, megigazgatta a zubbonyát s szégyenlősen bár, de elkezdett dalolni:

„Rózsabokorban gyűttem a világra.
Nem nevelt az édes anyám hiába . . .“

Hirtelen leintik a rendőrt, hogy nem szabad a hivatalos helyiségben dalolni, mire ez visszaszól:

— Hát ilyen volt a hangja, akkurátoson ilyen . . .

De nem használt ez se. Az ordítást egyik se vállalta el, úgy hogy nem volt más hátra, mint elrendelni a próba-ordítást, hátha így felismeri a rendőr a bűnöst. Már meg is akarták kezdeni, mikor az egyik ifju megszólal:

— Kapitány ur kérem . . .

— Nos, mit akarsz?

— Ha nem bántanának, mondanék valamit . . .

— Ne félj, nem lesz semmi bajod.

— Hát megmondom, én ordítottam, de szebben ám, mint a rendőr.

CSARNOK.

Nagy Napoleon császár katonája.

(Ereckmann-Chatriantól.)

Fordította: Ifjabb Móríc Pál.

Eddig a háboru nagy eseményéről beszéltem. Számos hibát követtünk mi el ez alatt, számos szerencsétlenség sújtott reánk, mégis több dicsőséges csatát küzdöttünk meg. Hiszen egyedül állottunk szembe Európa minden népével. Állandóan egy-két, sőt három ellenség ellen is küzdöttünk. És sem az ellenség bátorsága, sem az ellenség zsenialitása nem ejtett meg bennünket, hanem az árulás, a számbeli túlerő, egy ilyen leveretés miatt nincs mit pironkodnunk, amde a győzők sem igen büszkélkedhetnek győzelmükkel. Nem a számbeli erőben rejlik valamely népnek, valamely seregnek a nagysága, hanem a szivbátorságában.

Amde most térjünk reá a visszavonulás gyötrelmeire, annak a nyomorusága, fájdalma még a legkiválóbb.

Mondják, hogy az óvatosságban erő rejlik, nohát ez az igazság vonatkozatható a francziák visszavonulására is. Ameddig előre marsolnak győzelmeket remélnek, egyetértők, egységesek, mint a kéz ujjai, a vezető akarata törvény valamennyi előtt. Mindegyik érzi, hogy csupán a fegyelem mellett aratható siker. Amde midőn hátrálásra kerül a sor, mindegyik csak magában bizik és más felőbb parancsolót nem ismer. És most szétszakadoznak ezek a bátor férfiak, pedig ujongva mérköztek az ellenséggel. Most jobbra-balra szakadoznak, egyenként is, csoportokban is. Az ellenség pedig, mely rettegett tőlök, neki bátorodik. Előbb ugyan félve kerülgetik őket, de midőn látják e védtelen tehetetlenséget, szemtelenül reátámadnak a vitéz harcosokra. És akiket előbb nyulszívű gyáván elkerültek, rettegttek, most három-négy csavargó ellenség is szemtelenül megtámad, foglyul ejt, lemészárol. A hollók, a varjuk ekként csapnak a döglődés közben vergődő lóra.

Én átéltem ezeket . . . Nyomorult, koldus kinézésű, rongyos, tetves kozákok

megtámadtak 10, 15, 20 katonát is. A gebjük csontja szinte zörgött, kengyel helyett madzagszerszámot használtak. Bozontos, tetves hajjuk, szakálluk soha nem látott fésűt. Régi beroszdásodott végű pisztoly megvasvégű rud, a lándzsa, képezte fegyverzetüket. És mondom: ezek a sárgult, ráncos arcú, tőpörödött vén zsidó kinézésű betyárok csapatostól fogdosták össze a katonáinkat. Mint a báránnyáját, úgy hajtották maguk előtt.

Aztán még hozzá a parasztok is. Ezek a nyurga, petyhüdt sváb népek . . . Azelőtt ha reánéztünk: reszkett az ina valamennyinek . . . Bezzeg neki bátorodtak most. Magam láttam, hogy vén katonáinkkal miként feleltek. Mert szembe álltak a vértessel, a tüzerrel, a spanyol dragonyossal, bárha ezen fajta emberek ököllel agyonverték volna a svábot. Hallottam, hogy megtámadták a kenyéret, azt mondták: pénzért sincsen kenyér, mert elfogyott a kenyér, bárha a friss sütésű kenyér illata már mesz szíról ingerelte az orrunkat. Aztán sört, bort vagy bármit is hiába kértünk tőlük, mindenre azt mondták, hogy nincsen, bárha nyíltan kacagták azt is, hogy mi hátrálunk. És mégsem mertünk belejök kötni, mert szétszóródva marsoltunk, mert vezetőt többé nem ismertünk el, mert a fegyelmet lábbal tapodtuk és így még a paraszt is tulsúlyban volt felettünk.

Aztán a sok ehezések, nyomoruságok, fáradságok, betegségek, a baj csakugy esőtől ragadt reánk. A szürke égből egyre csöpögött az eső. Az őszi szélről borzongott minden tagunk. Szegény gyerkőcz rekruták, hát mint is mérközthetünk volna ennyi nyomorusággal. Ezeren és ezeren pusztultunk, uton utfélen hullott a katona jobbra balra. Az a szörnyű betegség, a tifusz, nyomon követte a hátráló sereget . . . Mondják, ez a szörnyű betegség a pestisnek egy fajtája, azokból a párákból származik, ami a holttestekből párolog, ha midőn a holttesteket nem ássák le egész mélyen a földbe. Mások ismét úgy mondják, hogy a nyomoruság a szülőanyja, midőn felemésződik minden erő. Én nem értek ehhez, hanem az bizonyos, az elszázi, a lotharingiai falvak megemlegetik azt a tifuszt, mert ahová beplántáltak ezt a betegséget, 100 beteg közül ritkán menekült élve 10 vagy 12.

De haladjunk tovább a szomorú történetben. Tizenkilencediki este Lützenben táboroztunk, itt annyira-amennyire rendezkedtek az ezredek. Másnap Veiszenfels felé indultunk a vesztfálok ellen, mert ezek is utánunk nyomultak.

22-dikén az erfurti vérmézőn táboroztunk. Itt új bakkancsot és új ruhadarabot kaptunk. — Őt vagy hat századot egyesítették a mi zászlóaljunkkal. — Ezek azonban majd mind rekruták voltak és már alig bírtak vánszorogni, az új kabát, meg az új bakkancs csakugy lötyögött rajtuk. Amde legalább melegegett ez a ruha és mi ujra éldeztünk.

Huszonkettedikén ismét tovább marsoltunk. Gotha, Teuthleben, Eisenach, Salmünster mellett húzódtunk el. A kozákok gebéiken mindig a sereg körül csapongtak, de ha néhány huszár rájuk vágatott, elszaladtak, mint a tolvaj, aztan szemtelenül ismét csak visszatértek.

Több ezimboránk egészen hódolt annak a rossz szokásnak, hogy ha valahol letáboroztunk, kiszöktek sarcolás végett a táborból. Meg is történt néha, hogy sikeresen zsákmányoltak, amde gyakoribb volt az eset hogy odavesztek, és a reggeli sorakozónál mindig hiányzott néhány. Megparancsolták az őrszemeknek, hogy aki elakar osonni, azt löjjék agyon mindet.

— Folyt. köv. —

Nyilttér.

Ne mulassza elsenki öszi és téli divatcikkek beszerzése végett fölkeresni a Párisi Divatáruházat, Debreczen a m. kir. főposta mellett, a hol női felöltőkben, leány kabátokban, gyermek köpenyekben, diszített nőikalapokban, selyem blousok, szörme különlegességekben meglepő dúsválasztéku újdonságok kaphatók. Bámulatos olcsóságbott áruk.

Szepességi Rizike gomba,

Aszalt lengyel gomba,

Szepességi és Stockeraui borsó,

Szepességi és Stockeraui lencse,

Lépés és pergetett akécvirégmész.

Boszniai, bányai és kaliforniai aszalt

szilvák megérkeztek és kaphatók

Kontsek Géza

fűszerkereskedésében

DEBRECZEN, Kossuth-utca.

Hirdetmény.

A kisujszállási közbirtokosság Hortobágy szomszédságában levő közlegelőjének hármaskécskési részét téli birka legelőnek kiadja, jószág beszerüléstől 1902. február 1-ig; kikiáltási ár 400 frt, az árverés Csege község házánál november 9-én d. e. 10 órakor fog megtartani, bérösszeg leütés-kor kifizetendő.

Mészáros Jenő

közbirt. elnök.

Tiszafüreden

a város közepén

vendéglő üzlet

étterem

borozó és külön szobával, kávéházzal, 4 vendég és egy nagy családi szobával, konyha, pincze és jégveremmel más vállalat miatt, szabad kézből azonnal eladó.

Czim a kiadóhivatalban.

Ebesi ártézi viz a legjobb legegészségesebb üdítő ital. Kapható minden fűszerüzletben, kávéházak és vendéglőkben. Fő-
r a k t á r : Piacz-u. 7. sz.

A debreczeni központi tejcsarnok

1901. nov. 1-től vásártér 4 sz. tejtéleperő helyezettett át, hol állandóan minden időben legjobb minőségű tej, tejsűrű, tejfel, túró és legfinomabb thea vaj kapható.

Van szerencsénk a n. é. közön-
séget értesíteni, hogy raktárunk

női divat osztályát

az őszi-téli idényre a legújabb

Szines és fekete selyem
Gyapju női ruhaszövet
Flanell, mosó velez
Téli kendő, sál
Ruhadiszek és bélésárakkal
dusan felszereltük.

A Kunz József és Társa czégtől
árvett árukat pedig

rendkívüli jutányos áron

árusítjuk ki.

Kiváló tisztelettel

Donogán és Somossy

Kunz József és társa utódai.

Ruhamosó-gépek gyára

Krauss és Társa Bécs,

XVIII., Währingergürtel 53. sz.

A legnagyobb és legrégebbi gyár e szakmában Ausz-
tria-Magyarországban, elvállal teljes mosóda beren-
dezéseket és szállít felelőség mellett a legszolidabb
kivitelben.

Gőz mosógépet
elismert legjobb rendsze-
rűt, kézi vagy gőzerőre
28 frtól feljebb 2000 frtig.

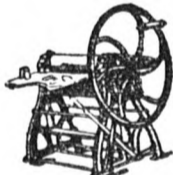
Centrifugal (körforgó)
mosógépet, zajtalan, kézi
és gőzerőre 140 frtól
feljebb.

A legjobb
ruhafacsaró-gépet
minden nagyságban 14 frtól
feljebb.

Mangorló gépet
legjobb szerkezettel 28
frtől feljebb.

Vasaló gépet
85 frtól feljebb.

Kimerítő árjegyzékeket kívánatra ingyen
és kérmentve.

Értesítés.

Folyó 1901. évi november hó 15-én d. e. 10 órakor a nagyváradi csapatkór-
háznál az ezen kórház 1902. évi jan. hó 1-től ugyanezen évi december hó végeig
esetleg 1904. évi december hó végeig is való vendéglősszerű étkezésének biztosítása
iránt nyilvános ajánlati tárgyalás csupán írásbeli ajánlatok elfogadása mellett fog meg-
tartatni.

A feltétel füzet a temesvári 7. hadtest hadbiztosságánál valamint a nagyváradi
csapat kórháznál a teljertalmu hirdetmény pedig az alulírott hadbiztosság területén
lévő valamennyi katonai kórházaknál, gyengélkedő házaknál, térparancsnokságoknál,
katonai állomás parancsnokságoknál, továbbá a kereskedelmi és iparkamaráknál, a
vármegyei alispáni hivataloknál és a szabad kir. városok tanácsainál betekinthe-
tő.

Ezen kívül a teljertalmu hirdetmény a Budapesti Közlöny beiktató részében is,
mintegy az 1901. évi okt. hó 29-ika körüli idoben közhírré fog tétetni.

Az ajánlati mintákra valamennyi katonai kórházaknál és gyengélkedő házaknál
betekinthe-
tők.

A cs. és kir. 7. hadtest hadbiztossága.

Párisi világkiállítás 1900 „Grand Prix.”

Legnagyobb kitüntetés!

7 előbbi kiállításon első díjjal tüntették ki.

Valódi
csak
ha

az alapítási
év
1860
a talpon látható

Szent-Petervári
GUMMI SÁRCZIPÓK
hőcipők, Storm Slippers.

A gyár naponta 40.000
párt készít.

Egyedüli képviselők: Mestorff, Behn & Co. Wien I.
Kicsinyben minden jobb cipő, gummi és divatáru üzletben kapható.

ŐSZI és TÉLI öltönyök tisztítása

kifogástalanul
Hrabéczy Antal
kelmefestő és vegytisztító intéze-
tében eszközöltetik.

DEBRECZEN
Széchenyi-utca 42-ik sz.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.